

Петренко І.В.

*кандидат психологічних наук,
старший науковий співробітник лабораторії психології спілкування
Інститут соціальної та політичної психології
Національної академії педагогічних наук України*

ПСИХОЛОГІЧНІ ПАРАМЕТРИ КОНСТРУЮВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ НЕКОНФЛІКТНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ У ПРОСТОРІ ОСВІТИ

На сучасному етапі глобальних суспільних трансформацій об'єктом технологізації все частіше стають такі сфери соціального життя людини, які до цього часу не зазнавали у своєму розвитку суттєвих змін. Подолання кризових явищ сьогодення, врегулювання соціальних конфліктів пов'язується, насамперед, з кардинальним оновленням суспільних інститутів, підвищенням ефективності і якості управління, функціонуванням процесів самоорганізації й саморегуляції особистості. Тим самим, завдання розробки і впровадження психологічних технологій у різноманітні сфери діяльності, зокрема й освітньої, стає вельми актуальним, а процес технологізації різних соціальних систем перетворюється на одну з провідних тенденцій світового суспільного розвитку.

Соціально-психологічна технологія – це спосіб реалізації суб'єктами діяльності складного процесу, який здійснюється шляхом розподілення його на ряд конкретних взаємопов'язаних процедур і операцій, що мають своє однозначне, обов'язкове виконання і ведуть до досягнення поставленої мети на високому рівні ефективності [1, с. 48]. Найбільш загальне метапредметне визначення поняття «технологія» полягає в тому, що вона являє собою науково та/або практично обґрунтовану систему діяльності, яку застосовує людина з метою перетворення оточуючого середовища для продукування матеріальних чи духовних цінностей [5, с. 3].

Соціально-психологічна технологія, створення якої відбувається завдяки акумулюванню даних психологічних, соціальних, управлінських і природничих наук, в освітньому просторі має спрямовуватися на:

- розробку і застосування методів, засобів (інструментарію) щодо забезпечення навчально-виховного процесу;
- процес міжсуб'єктної комунікації або спосіб розв'язання навчально-виховних завдань;

- вивчення закономірностей конструювання оптимальних навчальних систем.

Соціально-психологічна технологія (і освітня технологія як її складова) визначається як науково обґрунтована система функціонування усіх компонентів педагогічного процесу, що запрограмована у просторовому й часовому вимірах, і веде до очікуваного результату навчальної й виховної діяльності [5].

Соціально-психологічна технологія неконфліктної міжособистісної комунікативної взаємодії у просторі освіти, на нашу думку, визначається як спосіб, сукупність прийомів практичної реалізації особистістю *принципу комунікативності* за такими параметрами: *особистісними, процесуальними, інноваційними* (див. рис. 1).

Означені параметри, у свою чергу, доцільно розкривати через:

- *особистісний сенс* суб'єктів комунікативної діяльності;
- *індивідуальне ставлення* суб'єктів спілкування до комунікативного процесу в навчальній діяльності;
- *самостійність* суб'єктів у вирішенні питань, що виникають в процесі спілкування.
- *контактність* (емоційна, смислова, особистісна) суб'єктів у комунікативному процесі;
- *умотивованість* як функціональна обумовленість будь-якого мовного вчинку особистості та її діяльності в цілому;
- *цілеспрямованість* як наявність мовної стратегії і тактики, орієнтації на кінцеву мету спілкування;
- *діалогічну партиципацію* суб'єктів спілкування задля досягнення ними спільної мети (взаєморозуміння) [3; 4];
- *взаємодію* учасників освітнього комунікативного процесу (координацію, взаємодопомогу тощо);
- *ситуативність* як співвіднесення комунікативного процесу з ситуацією;
- *функціональність* як визнання провідної ролі функції, а не форми мовних одиниць;
- *взаємозв'язок* спілкування з іншими видами діяльності – навчальної, пізнавальної, професійної, побутової тощо;
- *проблемність* як спосіб організації, ведення та інтерпретації процесу спілкування в освітньому просторі;
- *новизну* як перманентну варіативність всіх компонентів освітнього процесу;

– *евристичність* як можливість суб'єктів створювати знання в процесі спілкування [2].

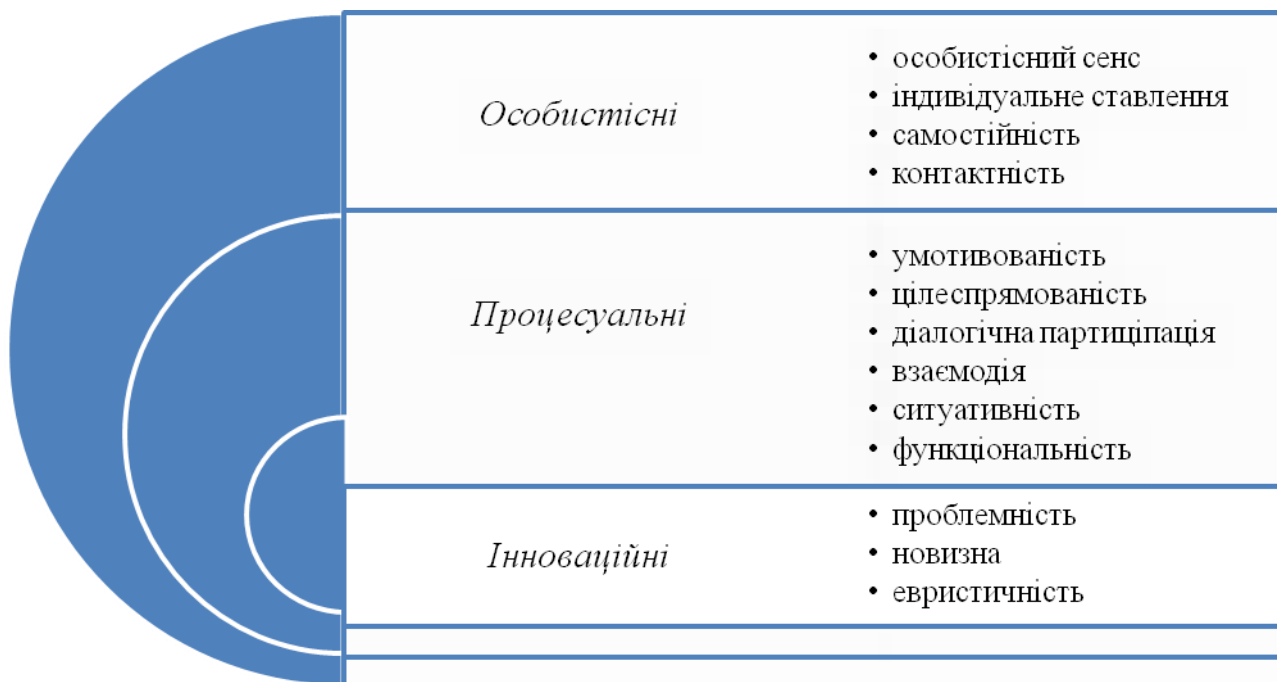

Рис. 1. Класифікація технологічних параметрів

Варто зазначити, що сутність інноваційного характеру технологічної діяльності визначається змінами, пов'язаними зі створенням, модернізацією та впровадженням нових моделей у матеріальну чи нематеріальну систему цінностей сучасного соціального середовища. Змістом інновації є розповсюдження і використання нового практичного засобу для задоволення різноманітних потреб особистості, які змінюються внаслідок бурхливого суспільного розвитку. У цьому сенсі перспективним напрямком дослідження є поглиблення розуміння поняття соціально-психологічної комунікативної технології, визначення науково-методичних основ її конструювання та вивчення особливостей застосування розроблених процедур у неконфліктній міжособистісній взаємодії.

Література

1. Марков М. Технология и эффективность социального управления / М. Марков. – М. : Прогресс, 1982. – 267 с.
2. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В.Г. Кремень (голова), В.І. Луговий (заст. голови), А.М. Гуржій (заст. голови), О.Я. Савченко (заст. голови)] ; за заг. ред. В.Г. Кременя. – Київ :

Педагогічна думка, 2016. – 448 с. – Бібліогр.: с. 21. – (До 25-річчя незалежності України).

3.Петренко І.В. Дослідження процесу діалогічної партиципації у просторі освіти / І.В. Петренко // Актуальні проблеми психології: Психофізіологія. Психологія праці. Експериментальна психологія: зб. наук. праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України/ за ред. С.Д. Максименка. – К. : ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2015. – Т. V. – Вип. 15. – С. 183-190.

4.Петренко І.В. Особливості побудови соціального діалогу в освітньому вимірі / І.В. Петренко // Особистість у сучасному світі. – К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2015. – Ч. 2. – С. 194-197.

5.Селевко Г.К. Альтернативные педагогические технологии / Г.К. Селевко. – М. : НИИ школьных технологий, 2005. – 224 с. (Серия «Энциклопедия образовательных технологий»).

Похілько Д.С.

*кандидат психологічних наук,
старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії
екстремальної та кризової психології науково-дослідного центру
Національний університет цивільного захисту України*

ВІДЧУТТЯ ПАТРІОТИЗМУ ЯК ПРОЯВ ОСОБИСТІСНОЇ ЗРІЛОСТІ ЛЮДИНИ

За роки своєї незалежності українське суспільство потерпіло кардинальних змін. Ці зміни відбулися не лише в загальній будові структури нашого суспільства, а й в менталітеті самих громадян. Можна сказати, що за цей час населення України пройшло шлях розвитку від однорідної «радянської маси» (суспільство, в якому не було чітких національних розмежувань, а підтримувався стандартний загальний образ «радянського громадянина») до цілком свідомого українця. Людини, яка має чіткі уявлення про свою національну належність, про культуру та традиції свого народу тощо.

Виходячи з того, що образ національної належності є часткою уявлень особистості про себе, як про суб'єкта діяльності, можна сказати, що Я-образ національної належності це складова Я-концепції особистості. А отже, має свої прояви на всіх її рівнях: когнітивному, емоційному та поведінковому.